

پیشگفتار

دروود و ادب به تمامی دبیران گرامی و دانش‌آموزان عزیز، مجموعه کتاب‌های سیگنال ۲۰ خط سفید ویژه پایه نهم، برای تمام دروس طراحی و منتشر شده است. این کتاب‌ها شامل چهار رویکرد اصلی است. با توجه به اهمیت آزمون‌های پایان سال تحصیلی در پایه نهم، بر آن شدیم تا مجموعه‌ای مطمئن برای یادگیری، آموزش اثربخش و ارزیابی هدفمند فراهم کنیم تا مسیر دانش‌آموزان عزیز جهت کسب نمره کامل (۲۰)، در تمامی امتحانات پیش رویشان هموار گردد.

درباره کتاب

مجموعه کتاب‌های سیگنال ۲۰ خط سفید شامل ۴ بخش اصلی می‌باشد:

۱- درس‌نامه‌های آموزشی

محتوای تألیفی درس‌نامه‌ها، شامل مطالب آموزشی مهم و کاربردی، مفاهیم اساسی و نکات کلیدی کتاب درسی بوده که موجب تسهیل در فرآیند یادگیری می‌شود. همچنین این امکان را به دانش‌آموز می‌دهد که مرورهای سریع و مانا را به همراه جمع‌بندی درس به درس و دوره‌ای، در طول سال تحصیلی داشته باشد.

۲- سنجش و آزمون‌ها

الف) سؤالات امتحانات نهایی و احتمالی درس به درس

به‌منظور بالا بردن سطح توانایی و مهارت دانش‌آموزان پایه نهم برای پاسخگویی به هرگونه پرسش‌های کلاسی و سؤالات امتحانی، سؤالاتی در تیپ و قالب‌های متنوع نهایی و تألیفی-احتمالی گردآوری و تألیف گردیده است. دانش‌آموزان با تمرین و تکرار مداوم این سؤالات، نقاط قوت و ضعف خود را، در درس‌های مختلف شناسایی می‌کنند.

ب) نمونه سؤالات امتحانی ویژه نوبت اول و دوم (نهایی و احتمالی)

در این بخش، ۲ نمونه امتحان تألیفی-احتمالی ویژه نوبت اول، بر اساس امتحانات نهایی ۱۴۰۱ و ۱۴۰۲ بازسازی شده، همچنین ۴ نمونه امتحان ویژه نوبت دوم گردآوری، تألیف و طراحی گردیده است. مرجع آزمون‌های فوق، امتحانات نهایی برگزار شده در سنوات قبلی و یا آزمون‌های خود تألیفی می‌باشد تا به‌واسطه آن‌ها، توانمندی دانش‌آموزان ارتقاء یافته و بهترین نتیجه را کسب نمایند.

۳- پاسخ‌نامه‌ها

پاسخنامه کاملاً تشریحی و آموزشی سؤالات در پایان کتاب، برای تقویت یادگیری و کاهش حداکثری خطاها و اشتباهات احتمالی دانش‌آموزان طراحی شده است. در این قسمت سعی شده است تکنیک‌ها و مهارت‌های لازم برای پاسخگویی به انواع سؤالات آموزش داده شود. پاسخ‌نامه‌هایی که ویژه امتحانات پایان‌ترم است، دارای کلید راهنما (همانند آنچه برای مصححین ارائه می‌شود) بوده تا دانش‌آموزان با نحوه پاسخگویی به سؤالات امتحان نهایی آشنا شوند.

سیگنال بگیر تا بیست برو!

فهرست

بارم‌بندی

بارم‌بندی درس فارسی، املا و نگارش پایه نهم

سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲

ارزشیابی آزمون‌های مستمر و پایانی درس‌های فارسی، املا و نگارش به شرح زیر است:

۱- بarm بندی فارسی (کتبی - شفاهی): ۲۰ نمره

الف) ارزشیابی مستمر: ۲۰ نمره

ب) ارزشیابی پایانی: ۱۰ نمره کتبی + ۱۰ نمره شفاهی = ۲۰ نمره

ارزشیابی پایانی درس فارسی سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ کتبی (۱۰ نمره)

شهریور و دی ماه	نوبت دوم		نوبت اول	موضوع
	نیمه اول کتاب	نیمه دوم کتاب		
۲/۵	۱/۵	۱	۲/۵	معنی و مفهوم شعر و نثر
۱	۰/۵	۰/۵	۱	معنی واژه
۲/۵	۱/۵	۱	۲/۵	درک مطلب
۱/۵	۱	۰/۵	۱/۵	دانش‌های زبانی
۱/۵	۱	۰/۵	۱/۵	دانش‌های ادبی
۱	۰/۵	۰/۵	۱	تاریخ ادبیات
۱۰		۱۰	۱۰	جمع

درسنامه	سوال	پاسخنامه تشریحی
ستایش و درس اول	۳	۳
درس دوم	۶	۷
درس سوم	۸	۹
درس چهارم	۱۲	۱۲
درس ششم	۱۴	۱۵
درس هفتم	۱۸	۱۸
درس هشتم	۲۱	۲۱
درس نهم	۲۳	۲۴
درس دهم	۳۰	۳۰
درس یازدهم	۳۲	۳۳
درس دوازدهم	۳۵	۳۶
درس سیزدهم	۳۸	۳۹
درس چهاردهم	۴۲	۴۳
درس شانزدهم	۴۶	۴۶
درس هفدهم	۴۹	۴۹

سوال	پاسخنامه امتحان
۲۶	۸۴
۲۸	۸۵
۵۴	۸۵
۵۶	۸۶
۵۸	۸۷
۶۰	۸۷

درس نامه

ستایش و درس اول زیبایی آفرینش

در کتاب فارسی درباره‌ی ادبیات و تفاوت آن با زبان صحبت شده است. آنچه که سبب تفاوت زبان با ادبیات می‌شود، شیوه‌ی متفاوت بهره‌گیری از زبان و خیال‌انگیز کردن آن است. حال بیابید چند عامل زیبایی زبان را، با هم مرور کنیم.

آرایه تشبیه

تشبیه زمانی به وجود می‌آید که چیزی یا پدیده‌ای (مشبه) را که در حضورمان است به چیزی (مشبه به) در خاطرات و تجربیاتمان مانند کنیم به شرط آن که دلیلی برای شباهت این دو وجود داشته باشد و این دلیل تخیلی (دروغین) باشد. مانند: شهید مثل یک نمره بیست در یادها می‌ماند. در این تشبیه، شهید (مشبه) به یک نمره بیست (مشبه به) تشبیه شده و دلیل شباهت (وجه شبه) در یادها ماندن است. آنچنان که می‌بینید تشبیه شهید به نمره بیست کاملاً خیالی است و واقعاً مثل هم نیستند.

تعریف تشبیه

به ادعای ماندگی و همانندی میان دو یا چند چیز همراه با اغراق تشبیه می‌گویند و هدف از تشبیه متصور و مجسم کردن مشبه در ذهن خواننده است. غرض از تشبیه توصیف، اغراق، مادی کردن حالات و ... است.

ارکان تشبیه

- ۱- مشبه (طرف اول): به آنچه که در حضور ماست یا چیزی یا کسی که قصد مانند کردن آن را داریم.
- ۲- مشبه به (طرف دوم): آن چه در ذهن ما شبیه آن فرض شده یا چیزی یا کسی که مشبه، به آن مانند می‌شود.
- ۳- وجه شبه: (وجه اشتراک) ویژگی یا ویژگی‌های مشترک میان مشبه و مشبه به را

وجه شبه می‌گویند.

۴- ادات تشبیه: واژه‌ای که نشان دهنده‌ی پیوند شباهت است. این واژه می‌تواند حرف فعل و ... باشد. ادات تشبیه مانند: مثل، مثال، به سان، به شیوه‌ی، به شکل، مانند، چنان چو، چون، همچون، به کردار، پنداری، گویی، گفתי، فعل مانند.

انواع تشبیه

۱- تشبیه کامل: همه‌ی ارکان تشبیه در آن وجود دارد. مانند تشبیه شهید به نمره‌ی بیست که در قبل آمد.

۲- تشبیه اسنادی: فقط «مشبه» و «مشبه به» حضور دارند و فعل جمله هم اسنادی است. مانند: شهید یک نمره‌ی بیست است و یا عمر، ابر است.

۳- اضافی تشبیه: که در آن تشبیه فشرده شده و به یک ترکیب اضافی تبدیل شده است؛ مانند: ابرِ عمر، چراغ هدایت، گلدان لب که همه‌ی واژه‌های دوم این ترکیب‌های اضافی به واژه‌های اول تشبیه شده‌اند: لب مانند گلدانی است.

آرایه‌ی جان بخشی یا تشخیص

- ۱- اگر ویژگی‌های انسانی را به غیر انسان نسبت دهیم.
  - ۲- هرگاه اعمال جاندار غیر انسان را، به یک بی‌جان نسبت دهیم، نوشته خیال‌انگیز می‌شود و ادبا به آن شخصیت بخشی یا جان بخشی می‌گویند:
- نمونه برای تعریف اول: گل به خنده گفت: / زندگی، شکفتن است / با زبان سبز، راز گفتن است / ...

نمونه برای تعریف دوم: هر چه سرما و هر چه دل سردی پر زد ...

تناسب یا مراعات نظیر

آوردن واژه‌هایی از یک مجموعه است که یادآور همدیگر هستند و با هم تناسب دارند. این تناسب می‌تواند از هر نظری باشد؛ نمونه: گل و سبزه و درخت و بهار یا تهران و مشهد و تبریز و اصفهان یا دنا و دماوند و بینالود و ...

سؤالات امتحان نهایی و احتمالی درس اول

درک مطلب

- ۱- در بیت «به بینندگان آفریننده را نبینی / مرنجان دو بیننده را» منظور شاعر این است که «خدا را می‌توان با چشم سر دید» (شهرستان‌های تهران - خرداد ۱۴۰۲)

درست نادرست
- ۲- کدام گزینه با بیت «خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده‌ی ماه و ناهید و مهر» ارتباط معنایی ندارد؟ (استان آذربایجان شرقی - ۱۳۹۶)

(الف) ستایش، خداوند گیتی فروز / فرازنده ماه و فروزنده روز
(ب) شب و روز و گردان سپهر آفرید / چو بهرام و کیوان و مهر آفرید
(ج) به نام کردگار هفت افلاک / که پیدا کرد، آدم از کفی خاک
(د) ولیکن خداوند بالا و پست / به عصیان، در رزق، برکس نیست
- ۳- مفهوم کدام بیت زیر با دیگر بیت‌ها ارتباط و تناسب کمتری دارد؟ (استعدادهای درخشان - ۱۳۹۶)

(الف) آفتابی چنین، که می‌تابد / چشم خفاش در نمی‌یابد
(ب) به بینندگان آفریننده را / نبینی، مرنجان دو بیننده را
(ج) مهر درخشنده چو پنهان شود / شب پره بازیگر میدان شود (شب پره: خفاش)
(د) نورخورشید در جهان فاش است / آفت از ضعف چشم خفاش است
- ۴- کدام بیت به آیه‌ی «ان تعدوا نعمة الله لاتحصوها» تلمیح دارد؟ (استان گیلان - ۱۳۹۶)

(الف) کوه و دریا و درختان همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمعی فهم کند این اسرار
(ب) ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را بایادت بست
(ج) نعمتت بار خدایا، ز عدد بیرون است / شکر انعام تو هرگز نکند شکرگزار
(د) یا بزرگی و عز و نعمت و جاه / یا چو مردانت مرگ، رویاروی

۵- مفهوم عبارت «معرفت این است که من در آنم. گرد خویش می‌گردم و پیوسته در خود سفر می‌کنم تا هر چه نیاید از خود دور گردانم.» از کدام بیت برداشت نمی‌شود؟
(استان‌های یزد، کرمان، کهگیلویه و بویر احمد - ۱۳۹۶)

الف) آنچه در علم پیش می‌باید / دانش ذات خویش می‌باید

ب) در زندگی مطالعه‌ی دل غنیمت است / خواهی بخوان و خواه نخوان ما نوشته‌ایم

ج) دلا غافل ز سبحانی چه حاصل؟ / مطیع نفس شیطانی چه حاصل؟

د) به چشم بصیرت به خود در نگر / تو را تا در آینه زنگار نیست

۶- شاعر در مصراع «نیابد بدو نیز اندیشه راه» بر چه نکته‌ای تأکید می‌کند؟ (مرکزی - خرداد ۱۴۰۲)

۷- در بیت «تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش؟ حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار»

بنفشه و نرگس به کدام ویژگی انسان اشاره دارد؟ (همدان - خرداد ۱۴۰۲)

۸- منظور از بیت «تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نیاید ز هزار» چیست؟ (استان یزد - خرداد ۱۴۰۲)

۹- منظور از مصرع دوم در بیت «سعدیا، راست روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار» چه کسانی به مقصود واقعی نمی‌رسند؟ (سیستان و بلوچستان

- خرداد ۱۴۰۲)

۱۰- در بیت زیر شاعر انسان را به کدام خصلت نیک دعوت کرده است؟ (استان البرز - ۱۴۰۲)

سعدیا، راست روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار

دانش ادبی

۱۱- در کدام بیت کنایه دیده می‌شود؟ (کردستان و خراسان رضوی - خرداد ۱۴۰۲)

الف) به نام خداوند جان و خرد / کزین برتر اندیشه برنگردد

ب) خداوند روزی ده رهنمای / خداوند نام و خداوند جای

ج) خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده ماه و ناهید و مهر

د) ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را بیاید بست

۱۲- در بیت‌های زیر کدام عناصر زیبایی سخن به کار رفته است؟ (زنجان - خرداد ۱۴۰۲)

«خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده ماه و ناهید و مهر»

الف) مراعات نظیر

ب) تکرار

ج) تلمیح

د) تشبیه

۱۳- در مصراع «کوه و دریا و درختان همه در تسبیح اند» کدام آرایه ادبی به کار نرفته است؟ (کهگیلویه و بویر احمد - خرداد ۱۴۰۲)

الف) جناس

ب) مراعات نظیر

ج) تلمیح

د) تشخیص

۱۴- در کدام ابیات، هر دو آرایه «جناس و تشبیه» به کار رفته است؟ (استان‌های یزد، کرمان، کهگیلویه و بویر احمد - ۱۳۹۶)

الف) لاف از سخن چو در توان زد / آن خشت بود که پُر توان زد

ب) بیا تا برآریم دستی زدل / که نتوان برآورد فردا ز گل

پ) خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند / آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار؟

ت) بامدادی که تفاوت نکند لیل و نهار / خوش بود دامن صحرا و تماشای بهار

الف) الف، ب

ب) ب، پ

ج) الف، پ

د) پ، ت

۱۵- کدام گزینه، دو آرایه مهم و برجسته بیت زیر را به درستی نشان می‌دهد. (استان اردبیل - ۱۴۰۲)

«کوه و دریا و درختان همه در تسبیح اند/ نه همه مستمعی فهم کند این اسرار»

الف) مراعات نظیر و تشبیه

ب) مراعات نظیر و جان‌بخشی

ج) تکرار جان‌بخشی

د) تشبیه و کنایه

۱۶- کدام آرایه در هیچ یک از بیت‌های زیر، دیده نمی‌شود؟ (استان تهران - ۱۳۹۶)

- گفت بر من تیغ تیز افراستی / از چه افکندی، مرا بگذاشتی

- خار بر پشت، زنی زین سان گام / دولتت چیست؟ عزیزیت کدام؟

- کوه و دریا و درختان، همه در تسبیح‌اند / نه همه مستمعی فهم کند این اسرار

- برق از شوق که می‌خندد بدین سان قاه قاه / ابر از هجر که می‌گرید بدین سان زار زار؟

الف) تکرار

ب) تشخیص

ج) تضاد

د) تشبیه

۱۷- آرایه مناسب بیت را انتخاب کنید. (استان اصفهان - ۱۴۰۲)

سعدیا راست‌روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار (واج آرایه - تشخیص)

۱۸- آرایه ادبی تشخیص را در بیت زیر مشخص کنید. (سیستان و بلوچستان - خرداد ۱۴۰۲)

خبرت هست که مرغان سحر می گویند / آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار؟

۱۹- ادب دوستان عزیز برای بیت روبه رو، یک مورد آرایه ادبی بنویسید. «تا کی آخر چو بنفشه، سر غفلت در پیش؟» (استان گیلان - خرداد ۱۴۰۲)

۲۰- در بیت زیر مشبه و وجه شبه را بنویسید (مرکزی - خرداد ۱۴۰۲)

« تا کی آخر چو بنفشه سرغفلت در پیش / حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار»

۲۱- در عبارت روبه رو یک آرایه ادبی پیدا کنید و بنویسید. «که تواند که دهد میوه الوان از چوب؟» (کهگیلویه و بویراحمد - خرداد ۱۴۰۲)

۲۲- در بیت «عقل حیران شود از خوشه زرین عنب / فهم عاجز شود از حقه یاقوت انار» چه آرایه‌های ادبی‌ای به کار رفته است؟ (دو مورد) (استان گلستان - خرداد ۱۴۰۲)

۲۳- در بیت «سعدیا راست روان گوی سعادت بردند/ راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار» تشبیه کدام است؟ (استان بوشهر - ۱۴۰۲)

۲۴- برای بیت زیر یک آرایه ادبی بنویسید. (خراسان رضوی و کهگیلویه و بویراحمد - خرداد ۱۴۰۲)

«سعدیا راست روان گوی سعادت بردند / راستی کن که به منزل نرسد کج رفتار»

معنی و مفهوم شعر و نثر

۲۵- با توجه به بیت «این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود هر که فکرت نکند نقش بود بر دیوار» در کدام گزینه مترادف کلمه «وجود» دیده نمی‌شود؟ (قم - خرداد ۱۴۰۲)

الف) جهان چون چشم و خال و خط و ابروست / که هر چیزی به جای خویش نیکوست

ب) ریشه نخل کهنسال از جوان افزون تر است / بیشتر دل بستگی باشد به دنیا پیر را

ج) هر روز درخت وجود نصیرالدین پر بارتر می‌شد.

۲۶- کدام مفهوم از بیت «تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش / حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار» دریافت نمی‌شود؟ (استان قم - ۱۳۹۶)

الف) بیدار بودن گل نرگس   ب) غافل بودن گل بنفشه   ج) نا آگاه بودن انسان   د) همانندی انسان و گل نرگس

۲۷- بیت‌های زیر را، به گونه‌ای معنی کنید که اجزای جمله، به درستی سر جای خود قرار بگیرند.

الف) آفرینش، همه تنبیه خداوند دل است / دل ندارد که ندارد به خداوند اقرار (استان های تهران، بوشهر و اصفهان - خرداد ۱۴۰۲)

ب) به نام خداوند جان و خرد / کزین برتر اندیشه برنگذرد (استان ایلام - ۱۴۰۲)

پ) به بینندگان آفریننده را / نبینی مرجان دو بیننده را (لرستان - خرداد ۱۴۰۲)

ت) که تواند که دهد میوه الوان از چوب (لرستان - خرداد ۱۴۰۲)

ث) عقل حیران شود از خوشه زرین عنب (کهگیلویه و بویراحمد - خرداد ۱۴۰۲)

ج) پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز / ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار (استان ایلام - ۱۴۰۲)

چ) نعمتت بار خدایا ز عدد بیرون است / شکر انعام تو هرگز نکند شکر گزار (سمنان و اردبیل - خرداد ۱۴۰۲)

۲۸- در معنی بیت زیر، نهاد در جای اصلی خود قرار ندارد؛ نهاد را پیدا کرده و با نوشتن آن در جای درست خود، معنی را بازنویسی کنید. (کرمان - خرداد ۱۴۰۲)

« تا قیامت سخن اندر کرم و رحمت او / همه گویند و یکی گفته نباید ز هزار»

تاقیامت در مورد بخشش و مهربانی او (خدا) همه سخن می‌گویند و یکی از هزاران کرم و بخشش او گفته نمی‌شود.

معنی واژه

۲۹- مناسب‌ترین معنی را، از داخل کمانک برای واژه مشخص شده انتخاب کنید. (کردستان - خرداد ۱۴۰۲)

«خداوند کیوان و گردان سپهر / فروزنده ماه و ناهید و مهر» (محبت، اولین ماه پاییز، خورشید)

۳۰- معنی لغات مشخص شده را با توجه به متن بنویسید.

الف) ستودن نداند کس او را چو هست / میان بندگی را ببا بدست (استان اصفهان - ۱۴۰۲)

ب) آفرینش همه تنبیه خداوند دل است (استان چهارمحال بختیاری، کرمانشاه، زنجان - ۱۴۰۲)

پ) که تواند که دهد میوه الوان از چوب (خوزستان - خرداد ۱۴۰۲، استان لرستان - ۱۴۰۲)

ت) عقل حیران شود از خوشه زرین عنب (استان سیستان و بلوچستان - خرداد ۱۴۰۲)

ث) پاک و بی‌عیب خدایی که به تقدیر عزیز / ماه و خورشید مسخر کند و لیل و نهار (استان قزوین - خرداد ۱۴۰۲)

دانش های زبانی

۳۱- تعداد جملات کدام بیت با بقیه متفاوت است؟ (استان چهارمحال و بختیاری - ۱۳۹۹)

الف) تا کی آخر چو بنفشه سر غفلت در پیش / حیف باشد که تو در خوابی و نرگس بیدار

ب) این همه نقش عجب، بر در و دیوار وجود / هر که فکرت نکند، نقش بود بر دیوار
 ج) خبرت هست که مرغان سحر می گویند / آخر ای خفته، سر از خواب جهالت بردار؟
 د) که تواند که دهد میوه‌ی الوان از چوب / یا که داند که برآرد گل صد برگ از خار؟

۳۲- نقش کلمه‌های مشخص شده را بنویسید. «عقل حیران شود از خوشه‌ی زرین عنب» (استان بوشهر - ۱۴۰۲)
 عقل (.....) و عنب (.....)

۳۳- در گروه اسمی «نعمت بار خدایا ز عدد بیرون است.» هسته و وابسته را مشخص کنید. (همدان - خرداد ۱۴۰۲)

تاریخ ادبیات

۳۴- متن زیر شرح حال کدام یک از بزرگان علم و ادب را بیان می‌کند؟ (استان‌های اردبیل و آذربایجان شرقی - ۱۳۹۹)

«از شاعران و عارفان معروف ایرانی در قرن ششم است. در آغاز، شاعری مداح بود ولی تغییر حال داد و به عرفان روی آورد و دوستدار آل علی (ع) بود و از آثار او می‌توان به «حدیقه الحقیقه، سیرالعباد الی المعاد، کارنامه بلخ اشاره کرد.»

الف) محمد خوافی   ب) محمد غزال   ج) سنایی غزنوی   د) نظامی عروضی

۳۵- کدام گزینه نادرست است؟ (استان زنجان - ۱۳۹۹)

الف) اسرار التوحید کتابی است در احوال محمدبن منور
 ب) نام دیگر کتاب چهار مقاله، مجمع النوادر است.
 ج) سیرالعباد الی المعاد، اثر سنایی غزنوی است.
 د) کتاب روضه‌ی خلد همانند گلستان سعدی، نثری آمیخته با نظم دارد.

صفت پرسشی: چه + ... + ی، چه قدر، چه نوع (چگونه، چطور) چند، چندمین کدام
 چه جور مثال: چه خوابی / برای من / دیده‌اید؟
صفت تعجبی: چه + ... + ی، عجب + ... + ی و چقدر. مانند: چه ماشینی!

نکته

چه و چقدر در ساختار یک گروه اسمی، مفهوم پرسش را می‌توانند به همراه داشته باشند. اگر تکیه (گفتار) بر روی صفت پیشین باشد، صفت پرسشی است و اگر این تکیه بر روی اسم باشد، صفت تعجبی خواهد بود.

صفت مبهم: هر، هیچ، همه، همه نوع (همه رقم، همه جور)، چند، چندین مقداری
 قدری، اندکی، کمی، مقداری، بسیاری، بعضی، برخی، پاره‌ای، فلان بهمان، دیگر...
صفت شمارشی: الف: اعداد اصلی: یک، دو، سه ...

ب: اعداد ترتیبی: اولین (یکمین، نخستین) دومین ... آخرین

نکته

یکی همیشه به عنوان اسم مبهم به کار می‌رود: یکی آمد.

نکته

«بیشتر سی نفر» اعداد واقعی نیست و یک صفت شمارشی به حساب می‌آید.
 منظور تقریب است یعنی در حدود ...

وابسته‌های پسین اسم

صفت بیانی: که ویژگی‌های اسم را بیان می‌کند.

مانند: بزرگ، سبک، خوش آهنگ، چوبی، دانشمند، پر جنب و جوش.

صفت ترتیبی پسین: اول (= یکم)، دوم، سوم، ... آخر

صفات مبهم و پرسشی پسین: گاهی صفات مبهم «دیگر و چند» پس از هسته‌ی گروه خود می‌آیند: دیگر روز، چند روز، روز دیگر و روزی چند. همچنین صفت پرسشی

درس دوم عجایب صنع حق تعالی

درس نامه

در پایه‌ی هشتم با گروه‌های اسمی و وابسته‌های آن آشنا شدیم. بیاییم مروری کوتاه بر آن داشته باشیم.

گروه چیست؟

یک یا چند واژه که نقشی را در جمله به عهده داشته باشد. اما چگونه می‌توانیم گروه‌ها را در جمله تشخیص دهیم؟ کافی است جمله را، روان بخوانیم و هر جا که صدایمان قطع شد و در خواندن مکث کردیم یک گروه تمام شده است:
 رسم دوستی / شکستن آینه / نیست.

تعریف گروه اسمی

گروه اسمی یک یا چند واژه است که یکی از نقش‌های نهاد، مفعول، متمم، مسند و منادا را، در جمله به عهده دارد.

برای مشخص کردن هسته‌ی هر گروه به ۳ روش زیر عمل می‌کنیم

۱- اولین واژه در گروه که کسره (ـِ) دارد.

مانند: رسم دوستی. (رسم هسته و دوستی وابسته است.)

۲- اولین واژه در گروه که می تواند (ب) بگیرد یا در گروه تنهاست.

مانند: تلاش / گامی مهم / برای پیشرفت / می‌باشد. (تلاش)

۳- اولین واژه در گروه که «ی» نکره (ناشناس) دارد. مانند: گامی در مثال بالا

وابسته‌های پیشین اسم

صفت اشاره: این، آن، همین، همان، چنین + ... + ی (این چنین)، چنان + ... + ی (آن چنان)، این گونه (این جور)، آن گونه (آن جور)، این همه (این قدر)، آن همه (آن قدر)، این همه، آن همه، مانند: آنچنان بلایی / به سرم / آمد که / نگو / و / نپرس.

روش شناسایی: مضافالیه، اسم است، پس می‌توان برخی از وابسته‌های پیشین مثل «این و آن و هر» و نشانه‌های جمع مثل «ها و ان» را با مضافالیه همراه کرد: زنگ مدرسه: زنگ این / آن / هر مدرسه یا زنگ مدرسه‌ها
یا افزودن نشانه نکره میان هسته و وابسته: زنگی مدرسه.
(از آنجا که بی‌معناست این ترکیب یک ترکیب اضافی است)

«چند یا چندم» می‌تواند پس از هسته بیاید؛ مانند: چند کلاس؟ / کلاس چند یا چندم/هستید؟
مضاف الیه: اسم می‌تواند مانند صفات، پس از کسره به عنوان **وابسته پسین** در یک گروه اسمی به کار رود.
مانند: زنگ مدرسه، نمره‌های دانش‌آموزان، بیان عظمت، درون‌مایه داستان

سوالات امتحان نهایی و احتمالی درس دوم

درک مطلب

- ۱- همه‌ی بیت‌ها با عبارت زیر، تناسب دارند به جز ..... (استان‌های البرز، خوزستان و قزوین - ۱۳۹۶)
- «همه عجایب صنع حق تعالی است و این همه، آیات حق تعالی است که تو را فرموده است تا در آن نظر کنی؛ پس اندر این آیات تفکر کن.»
- الف) ارض و سما و روز و شب و خشک و تر همه / آینه‌دار روی خداوند قادرند
ب) ابر و باد و مه و خورشید و فلک در کارند / تا تو نانی به کف آری و به غفلت نخوری
ج) برگ درختان سبز در نظر هوشیار / هر ورقش دفتری است و معرفت کردگار
د) به نزد آن که جانش در تجلی است / همه عالم کتاب حق تعالی است
- ۲- در عبارت روبه رو: «در وقت بهار بنگر و تفکر کن که زمین چگونه زنده شود و چون دیبای هفت رنگ گردد، بلکه هزار رنگ شود» به چه موضوعی اشاره می‌کند؟ (استان گیلان - خرداد ۱۴۰۲)
- ۳- متن زیر را بخوانید و با توجه به محتوای متن به پرسش‌ها پاسخ دهید. (قم - خرداد ۱۴۰۲)
- «و این عالم خانه خداست و فرش وی زمین است؛ ولکن سقفی بیستون و این عجب‌تر است و چراغ وی ماه و شعله‌ی وی آفتاب و قندیل‌های وی ستارگان و تو از عجایب این غافل که خانه بس بزرگ است و چشم تو بس مختصر و در وی نمی‌گنجد»
- الف) منظور از خانه خدا چیست؟
ب) چرا آدمی از عجایب خانه خدا غافل است؟ (دو دلیل از متن بالا)
ج) منظور از سقف بی‌ستون چیست؟

دانش ادبی

- ۴- کدام واژه در بیت زیر «مشبه به» است؟ (استان گیلان - ۱۳۹۶)
- «چه دانستم که این سودا، مرا زین سان کند مجنون
دل چشم مجنون / پر سید کرم را مرغ از فروتنی» قافیه و ردیف را مشخص کنید؟ (سمنان - خرداد ۱۴۰۲)
- الف) دل
ب) چشم
ج) مجنون
د) سودا

معنی و مفهوم شعر و نثر

- ۶- کدام گزینه برای کامل کردن عبارت زیر مناسب است؟ (کرمان - خرداد ۱۴۰۲)
- «مثل تو چون مورچه ای است که از جمال صورت قصر و بسیاری غلامان و سریر ..... وی هیچ خیر ندارد.»
- الف) ملک
ب) مُلک
ج) مَلک
د) مَلِک
- ۷- عبارت زیر را به نثر روان معنی کنید.
- الف) به زمین نگاه کن که چگونه بساط تو ساخته و جوانب وی فراخ گسترانیده. (سیستان و بلوچستان - خرداد ۱۴۰۲)
ب) در وقت بهار بنگر و تفکر کن که زمین چگونه زنده شود و چون دیبای هفت رنگ، گردد، بلکه هزار رنگ شود. (زنجان - خرداد ۱۴۰۲)

معنی واژه

- ۸- معنی واژه‌هایی را که زیر آن‌ها خط کشیده شده است بنویسید.
- الف) بدان که هر چه در وجود است همه صنع خدای تعالی است. (استان اردبیل - ۱۴۰۲)
ب) میخ و باران و برف و تگرگ و رعد و برق و قوس قزح همه عجایب صنع حق تعالی است. (استان گلستان - خرداد ۱۴۰۲)
پ) در زمین نگاه کن که چگونه بساط تو ساخته است. (استان البرز - ۱۴۰۲)
ت) از جمال صورت قصر و بسیاری غلامان و سریر ملک وی هیچ خیر ندارد. (استان آذربایجان غربی - ۱۴۰۲)

ردیف	سوالات	نمره
۱	<p>معنی واژگان</p> <p>۱- معنی واژه‌هایی که زیر آن‌ها خط کشیده شده، بنویسید. الف) عقل حیران شود از خوشه زرین عنب ب) از جمال صورت قصر و بسیاری غلامان و سریر ملک وی هیچ خبر ندارد. ج) چو بفروختی از که خواهی خرید / متاع جوانی به بازار نیست د) آموختن عار نیست.</p>	۱
۲	<p>برگردان / معنی نظم و نثر</p> <p>۲- بیت‌ها و عبارت‌های زیر را به فارسی روان برگردانید. (مرتب کردن جمله + آوردن مفهوم کنایه‌ها و معنی کردن عبارت) الف) دیدار یار غایب دانی چه ذوق دارد؟ / ابری که در بیابان بر تشنه ای ببارد ب) مپیچ از ره راست بر راه کج / چو در هست حاجت به دیوار نیست. ج) همزیستی و همدلی اقوام ایرانی میهن را در آوردگاهها از گزند دشمنان و اهریمن خویان می‌رهند. د) دور گردون گر دو روزی بر مراد ما نرفت / دائماً یکسان نباشد حال دوران، غم مخور</p>	۲/۵
۳	<p>درک مطلب و دریافت متن</p> <p>۳- منظور از دل بد نکردن در بیت زیر، چیست؟ ای دل غمدیده حالت به شود دل بد مکن / وین سر شوریده باز آید به سامان غم مخور ۴- بیت زیر با کدام گزینه ارتباط معنایی دارد؟ دلیل ارتباط آن را بنویسید. «عزیز مصر به رغم برادران غیور / ز قعر چاه برآمد به اوج ماه رسید» الف) مهتری گر به کام شیر در است / شو خطر کن ز کام شیر بجوی ب) دورگردون گر دو روزی بر مراد ما نرفت / دائماً یکسان نباشد حال دوران غم مخور دلیل: ..... گزینه: .....</p> <p>۵- با توجه به مفهوم عبارت زیر به پرسش‌ها پاسخ دهید. «بزرگی خرد و دانش راست نه گوهر را. اگر مردم را با گوهر اصل، گوهر هنر، نباشد صحبت هیچ کس را به کار نیاید و در هر که این دو گوهر یابی، چنگ در وی زن و از دست مگذار که وی همه را به کار نیاید.» الف) نویسنده متن بزرگی را در چه می‌داند؟ ب) منظور از عبارت اگر مردم را با گوهر اصل، گوهر هنر نباشد صحبت هیچ کس را به کار نیاید چیست؟ ۶- نوع لحن بیت زیر را بنویسید. همه سر به سر تن به کشتن دهیم / از آن به که کشور به دشمن دهیم ۷- در عبارت: «آن گاه که نفس او به شماره افتاده بود، دوستی فقیه و دانشمند بر بالین وی حاضر آمد» مفهوم جمله: «نفس او به شماره افتاده بود» را بنویسید</p>	۲/۵
۴	<p>دانش زبانی</p> <p>۸- در مصراع «دشمن دانا که غم جان بود» یک ترکیب وصفی مشخص کنید. ۹- کدام گزینه در مورد صفت‌های سنجشی صفت برتر صفت برترین نادرست است؟ الف) نشانه صفت برتر یا تفضیلی پسوند «تر» است ب) صفت برتر گاهی وابسته پسین اسم قرار می‌گیرد ج) نشانه صفت برترین یا عالی پسوند «ترین» است د) صفت برترین وابسته پسین اسم است</p>	۱/۵

ردیف	سوالات	نمره
۱	<p>معنی واژگان</p> <p>۱- معنی واژه‌هایی که زیر آن‌ها خط کشیده شده، بنویسید. الف) در هر عمل که هست نیکو سیرتی می‌باید و داد. ب) برایت آرزومندم که دشمن نیز داشته باشی تا گاهی باورهایت را مورد پرسش قرار دهد که زیاده به خودت غره نشوی. ج) کسی را که به دردی دچار شد خضوع می‌کند د) خاموش مباش زبیر این خرجه</p>	۱
۲	<p>برگردان / معنی نظم و نثر</p> <p>۲- بیت‌ها و عبارتهای زیر را به فارسی روان برگردانید. (مرتب کردن جمله + آوردن مفهوم کنایه‌ها و معنی کردن عبارت) الف) لحظه‌ای دیگر / از تمام تانک ها، تنها / تلی از خاکستر خاموش / ماند روی دست‌های دشت ب) ابلیس زهره ندارد که گرد او گردد تو خود را مرنجان ای طرار. ج) اینک ای خوب فصل غربی سرآمد / چون تمام شهیدان تو را می‌شناسند. د) پول ارباب بدی است؛ اما خدمتگزار خوبی است.</p>	۲/۵
۳	<p>درک مطلب و دریافت متن</p> <p>۳- لحن خوانش کدام گزینه نادرست است؟ الف) این همه آیات حق تعالی است که تو را فرموده است تا در آن نظر کنی. (لحن تعلیمی) ب) میهن را در پرورندگی و همزیستی به مام یا مادر همانند و هم‌نشین کرده اند. (لحن میهنی) ج) اگر سؤال از جماعتی کنند که او داخل آن جماعت بود، بر ایشان سبقت ننمایند. (لحن اندرزی) د) هنگام طلوع خورشید چشمم به آدمک عجیبی افتاد که با وقار تمام مرا می‌نگریست. (لحن روایی) ۴- به نظر شما در درس آرزو چرا شاعر می‌گوید: انسان باید دشمن هم داشته باشد؟ بنویس. ۵- با توجه به متن زیر نویسنده وجود چه چیزی را برای نداشتن کینه و خصومت در انسان مهم‌تر و ضروری می‌داند؟ «ای مفضل، نعمت فراموشی در آدمی، اگر تأمل کنی، عظیم‌تر است از نعمت یادآوری، اگر فراموشی در آدمی نبود هیچ‌کس از مصیبتی آرامش نمی‌یافت و کینه هیچ کس از سینهاش بیرون نمی‌شد و از هیچ یک از نعمت‌های دنیا بهره‌مند نمی‌شد...» الف) نعمت‌های دنیا ب) عبادت و تفکر ج) نعمت فراموشی د) نعمت یادآوری ۶- بیت «چشمه‌های خروشان تو را می‌شناسند / موج‌های پریشان تو را می‌شناسند» توصیف کدام یک از شخصیت‌های زیر است؟ الف) ماه فرو ماند از جمال محمّد / سرو نباشد به اعتدال محمّد ب) دارم به سر، همیشه، هوای هوای توس / خواهیم همی ز بخت، رضای رضای توس ۷- عبارت «ای ابوذر اگر درباره چیزی که به آن علم نداری از تو پرسیده شود بگو نمی‌دانم تا از پیامدهای ناگوار آن در امان بمانی» با کدام بیت تناسب بیشتری دارد؟ الف) کمال است در نفس انسان سخن / تو خود را به گفتار ناقص مکن ب) سخن را سر است ای خردمند و بن / میاور سخن در میان سخن</p>	۲/۵
۴	<p>دانش زبانی</p> <p>۸- ضمیر شخصی پیوسته در کدام گزینه نقش مفعولی دارد؟ الف) چراغ یقینم فرا را مدار / ز بد کردنم دست کوتاه‌دار ب) در دلش خورشید ایمان را نمی‌دیدند / تیغ آتش خیز دستان را نمی‌دیدند ج) خبرت هست که مرغان سحر می‌گویند / آخر ای خفته سر از خواب جهالت بردار؟ د) آن که ورا دوست‌ترین بود گفت / در بن چاهیش بیاید نهفت</p>	۱/۵

درس اول

۱- نادرست

۲- گزینهی «د»

در سه گزینهی اول «توجه به آفرینندگی خداوند» مورد نظر شاعران است اما در گزینهی

«د» پیام «روزی رسان بودن خداوند» منظور شاعر است.

۳- گزینهی «ب»

این گزینه به «ناتوانی انسان در شناخت خداوند و دیدن او در قیامت» اشاره دارد. گزینههای «الف» و «د» بر «پرهیز از بی بصیرتی و ناآگاهی» تأکید دارند.

«شب پره نماد ناتوانی در شناخت و کوردلی» است.

۴- گزینهی «ج»

معنای آیه این است که «اگر بخواهید نعمت های خدا را بشمارید، هرگز نمی‌توانید.» که این مفهوم در بیت گزینهی «ج» قابل مشاهده است.

بیت گزینهی «الف» به آیه «تَسْبِحُ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ...» و لکن لا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ» ۴۴ سورهی اسراء تلمیح دارد.

۵- گزینهی «ج»

اگر پیام حکایت را «توصیه به خودشناسی» بدانیم سه گزینهی «الف» و «ب» و «د» با آن هماهنگ اند. اگر چه به نظر می‌رسد پیام این حکایت «توصیه به مراقبت نفس و پرهیز از زشتی‌ها» باشد.

پیام بیت گزینهی «ج» «پرهیز از غفلت» است.

۶- تأکید به ناتوانی انسان در شناخت خدا و درک ناپذیری اوست.

۷- بنفشه نماد و رمز غفلت و بی‌خبری است و نرگس نماد بیداری و آگاهی.

نکته: نویسندگان و شاعران، با استفاده از تخیل و آوردن شخصیت‌های غیر انسان، ذهن ما را می‌دارند تا شبیه آنها را در جامعه و اطراف خود پیدا کنیم.

هرگاه واژه‌ای، جز معنی اصلی، نشانه و مظهر و رمز معنای دیگری باشد به آن «نماد» می‌گویند. مانند واژهی «شب» که نماد ستم و ناامیدی و اندوه است

در این شعر نیما: شب است / جهان با آن، چنان / چون مرده‌ای در گور / و من اندیشناکم باز ...

۸- **سرنخ:** توجه به محتوای بیت. در محتوای تعلیمی جملات امری خود پیام و منظور بیت هستند اگر جملهی امری نداشتیم خودمان از بیت جملهی امری می‌سازیم؛ مثلاً می‌گوییم «سعدی در این بیت می‌گوید به چه توجه کنیم؟ به بی‌شماری نعمت‌ها توجه کن.

توجه به بسیاری بخشش‌ها و رحمت خداوند

۹- **سرنخ:** هر کجا منظور یک واژه بررسی می‌شود یعنی آن واژه در غیر از معنای واقعی خودش (مجاز) به کار رفته است و اگر منظور یک عبارت یا جمله یا مصدر خواسته شود یعنی با یک کنایه روبرویم.

در مصراع دوم یک ضرب‌المثل داریم «کج رفتار به منزل نمی‌رسد» و همهی

ضرب‌المثل‌ها کنایه دارند بنابر این منظور از این کنایه کسانی هستند که

نادرست کار و گمراهند و به هدف و مقصود نخواهند رسید.

۱۰- راست‌رو بودن و راستی کردن: منظور درستکاری

۱۱- گزینهی «د». میان بستن کنایه از آماده شدن است.

ضمن عبارت «ره‌نمای» هم می‌تواند کنایه از هدایت‌گر باشد.

۱۲- گزینهی یک، بین واژه‌های کیوان و سپهر و ماه و ناهید و مهر (خورشید) آرایه‌ی مراعات نظیر یا تناسب وجود دارد.

۱۳- گزینهی «الف»

نکته: باجناس در سال هشتم آشنا شدیم. جناس‌ها را می‌توان به دو دسته‌ی

«جناس تام» و «جناس های ناقص» تقسیم کرد.

«یکسانی آوا و اختلاف معنا» تعریف جناس تام است. مانند: گور و گور یا شیر و

شیر (همان واژه‌های هم‌آوا- هم‌نویسه)

جناس های ناقص انواعی دارند:

۱- «جناس ناقص اختلافی» که دو واژه در یک حرف اختلاف دارند مانند: رزم و بزم، زار و کار

۲- «جناس ناقص افزایشی» که یک واژه یک حرف بیش از واژه‌ی دیگر دارد. مانند: سرو و سر

۳- «جناس ناقص حرکتی» که دو واژه در یک مصوت کوتاه (ـِ) با هم متفاوتند. مانند: گل و گل یا زهره و زهره یا مهر و مهر (همان کلمات هم‌نویسه‌ی معروف)

۴- «جناس ناقص لفظی» که تلفظ دو واژه یکسان است اما املای آنها متفاوت است. مانند: خواست و خاست یا خار و خوار و صبا و سبا (به یاد واژه‌های هم‌آوا

نیفتادید!؟) واژه‌های کوه و دریا و درخت مراعات نظیر یا تناسب دارند و این

مصراع به آیهی ۴۴ سورهی اسرا «هفت آسمان و زمین و هر که در آنهاست همه به ستایش خدا مشغولند و موجودی نیست در عالم جز آنکه ذکرش تسبیح و ستایش حضرت اوست و لیکن شما تسبیح آنها را فهم نمی‌کنید.»

اشاره دارد. تشخیص یا جان بخشی هم در این مصراع مشخص است.

۱۴- گزینهی «پ»

در گزینهی «الف» «سخن به دُر» تشبیه شده است و بین واژه‌های (دُر و پُر) آرایه‌ی جناس داریم. در گزینهی «پ» هم بین (سحر و سر) جناس و در ترکیب

«خواب جهالت» آرایه‌ی تشبیه داریم.

در گزینه‌های «ب و ت» تشبیه نداریم.

۱۵- گزینهی «ب»

۱۶- گزینهی «د»

«تکرار» را می‌توان در واژه‌ی «بدین سان» «از» و «که» در بیت پایانی دید.

«تشخیص» در بیت سوم و چهارم «کوه و دریا و درختان در تسبیح اند» و «برق می‌خندد و ابر می‌گرید» دیده می‌شود. تضاد در بیت پایانی بین کلمات

«می‌خندد و می‌گرید» و هم در معنای کنایه «تیغ افراشتن» و «تیغ افکندن»

در بیت اول می‌توان یافت. در بیت دوم و آخر هیچ گونه تشبیهی به خاطر واژه‌ی «بدین‌سان» صورت نگرفته و شاعر قصد تشبیه نداشته است. به معنا توجه کنید: «این گونه قدم بر می‌داری و این گونه قاه قاه می‌خندی»

۱۷- واج آرایی در واج‌های: الف، ر، س

۱۸- در این بیت سخن گفتن را که یک ویژگی انسانی است، شاعر به بلبل (مرغ سحر) نسبت داده است بنابراین آرایه‌ی شخصیت‌بخشی یا جان‌بخشی دیده می‌شود.

۱۹- تشبیه تو به بنفشه - سرغفلت در پیش داشتن بنفشه آرایه‌ی تشخیص دارد. سر در پیش داشتن هم تصویری است که منظوری در آن وجود دارد (کنایه) و آن غافل بودن است.

۲۰- مشبه «تو»
وجه شبه «سر غفلت در پیش داشتن یا غافل بودن»

۲۱- دو واژه‌ی (که و که) آرایه‌ی جناس تام دارند. میوه و چوب تناسب.

۲۲- در جملات عقل حیران شود و فهم عاجز شود: شخصیت‌بخشی یا تشخیص داریم.

تناسب بین واژه‌های خوشه‌عنب و زرین و انار دیده می‌شود. در ترکیب حقه‌ی انار، اضافه تشبیهی (انار به حقه) دیده می‌شود و دانه‌های انار همان یاقوت دانسته شده است.

۲۳- در این پرسش، ترکیب «گوی سعادت» اضافه‌ی تشبیهی است. بله سعادت به گوی تشبیه شده که باید به هدف برسد. (برای توضیحات اضافی بنگرید به درسنامه همین درس)

۲۴- راسترو و کج رفتار تضاد دارند. گوی سعادت بردن کنایه از پیروز و موفق شدن است. به منزل نرسیدن کج رفتار ضرب المثل و کنایه از این است که انسان گمراه به هدف و مقصود نمی‌رسد. واج آرایی در واج‌های الف، س، ر. تناسب بین واژه‌های سعادت و راستی و راسترو. اضافه تشبیهی در ترکیب «گوی سعادت»

۲۵- گزینه‌ی «ب». وجود به معنای هستی عالم، جهان و دنیا است.

۲۶- گزینه‌ی «د»

پیام بیت «سرزنش غفلت و توصیه به آگاهی» است. در این بیت به همانندی انسان و گل نرگس اشاره‌ای نشده است و بنفشه نماد انسان‌های ناآگاه است

۲۷- نکته: در بازنویسی و نوشتن معنای شعر به نثر، به این مراحل توجه می‌کنیم:

(۱) ابتدا شعر را درست می‌خوانیم.

(۲) سپس بیت یا مصراع را ساماندهی می‌کنیم. (در هر جمله گروه نهادی در ابتدا و فعل در انتها قرار می‌گیرد.) سعی می‌کنیم تعداد جمله‌ی موجود در بیت و بازنویس شده‌ی آن یکی باشد. اگر جمله برای سامان دهی بهتر به واژه‌ای نیاز داشت آن را در قلاب [ ] قرار می‌دهیم.

(۳) پس از ساماندهی و مرتب کردن بیت، معنای امروزی واژه‌ها را، جایگزین واژه‌های کهن و قدیمی می‌کنیم.

(۴) اگر در بیت آرایه‌ی کنایه یا مجاز وجود داشت، منظور آن عبارت کنایی یا واژه‌ی مجازی را می‌نویسیم و تقریباً کار تمام است.

الف) آفرینش، یکسر، [برای] هوشیاری و آگاهی [انسان] / بینا و عارف (صاحب

دل) است. کسی [که] به خداوند اقرار ندارد، دل (عاطفه و احساس) ندارد.

ب) [من] به نام خداوند [آفریننده‌ی] جان و خرد آغاز می‌کنم که اندیشه به نهاد
فعل نهاد
بالاتر از
این راهی ندارد. (درک نمی‌کند)
فعل
پ) [تو] با چشم‌ها آفریننده را نمی‌بینی [تو] دو چشم را آزار نده.
فعل نهاد فعل نهاد فعل
ت) چه کسی می‌تواند از چوب میوه‌ی رنگارنگ بیافریند.
ث) عقل از [زیبایی] خوشه‌ی طلایی انگور سرگشته و متحیر می‌شود.
ج) [او] خدای پاک و بی‌عیب است که به فرمان چیره و پیروز، ماه و خورشید و شب و روز را رام و مطیع می‌گرداند.
چ) ای خدای آفریننده (بزرگ) نعمت‌های تو بی‌اندازه است. (بیرون از عدد کنایه از بی‌اندازی است) [انسان] شکر گزار شکر نعمت‌های تو را هرگز بجای نمی‌آورد.

۲۸- همه تا قیامت درباره‌ی بخشش و مهربانی او سخن می‌گویند و یکی از هزاران کرم و بخشش او گفته نمی‌شود.
در جمله‌ی اول واژه‌ی «همه» نقش نهادی دارد و در جمله‌ی دوم نهاد «یکی» در جایگاه درست خود قرار دارد.

۲۹- خورشید

۳۰- الف) در معنای نمی‌تواند است: کسی او (خدا) را - آن‌گونه که هست (شایسته است) - نمی‌تواند بستاید.
ب) هوشیار کردن آگاه ساختن کسی
پ) رنگ‌ها (اینجا رنگارنگ)
ت) انگور
ث) مطیع، رام

۳۱- گزینه‌ی ۲

همه‌ی گزینه‌ها از چهار جمله تشکیل شده‌اند. در گزینه‌ی ۲ سه جمله داریم: این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود [قرار دارد] / هر که فکرت نکند / او] نقش بر دیوار بود.

۳۲- سرنخ: حرف نشانه‌ی اضافه (ـِ) نشانه‌ی خوبی برای مشخص کردن نقش واژه‌های وابسته‌ی پسین است. هر واژه‌ای که در جمله پس از حرف کسره (ـِ) بیاید یا مضاف الیه است یا صفت.
پاسخ: عقل / از خوشه‌ی زرین عنب / حیران / شود.
نهاد مضاف الیه

۳۳- سرنخ: برای مشخص کردن گروه‌ها در جمله، تنها کافی است یک بار جمله را روان برای خودمان بخوانیم، آن جا که صدایمان قطع شد یک گروه تمام شده است. حال برای پیدا کردن گروه‌های اسمی، فعل و قید و حروف نشانه را حذف می‌کنیم. آنچه باقی می‌ماند گروه اسمی است.
پاسخ: در این مصراع دو جمله وجود دارد گروه‌های اسمی آن را بررسی می‌کنیم: بار خدایه، نعمت / زعدد / بیرون / است: فقط گروه‌های اسمی: نعمت / عدد / بیرون